

Posamezna številka stane 1 din.

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 160 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Naša Straža

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poština plačana v gotovini.

„Naša Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban št. 113.

60. številka.

MARIBOR, dne 17. julija 1925.

Letnik I.

Beseda k sedanji politični situaciji.

Naš urednik se je obrnil do narodnega poslanca dr. Jos. Hohnjeca, ki se je vrnil iz Beograda ter ostane nekaj dni v Sloveniji. Na predložena vprašanja je dr. Hohnjec dal ta-le odgovor:

1. Kakšen je sporazum med radikalno in Radičevo stranko?

Besedilo sporazuma, sklenjenega med delegati radikalne in voditelji Radičeve stranke, ni bilo objavljeno. Ko je v torek, 14. julija, bila debata v poslaniškem klubu radikalne stranke o odobrenju sklenjenega sporazuma ter je dr. Velizar Janković zahteval, da se prečita cel tekst sporazuma, je predsednik narodne skupščine Marko Trifković izjavil, da Pašič ni dal pooblaščenja za čitanje besedila sporazuma. Pašič je vodil razgovore, on je bil o vseh podrobnostih obveščen, on je sporazum odobril, in v tem je dovoljno jamstvo za radikalni klub, da je sporazum dober.

Istotako tudi Pavle Radič, ki je vodil razgovore na hrvatski strani, kljub opetovanim zahtevam ni hotel dati nobenega detaljnega pojasnila, ter je samo zahteval, da mora Hrvatski seljaški klub ta sporazum odobriti, ker s tem da odobrenje politiki Stjepana Radiča.

Natančnejša pojasnila o vsebini sporazuma je dal minister soc. politike Marko Djuričič, zastopnik Nikole Pašića v vodstvu vlade. On je v radikalnem klubu opredelil glavne točke sporazuma. Izjavil je, da je bil iznenaden vsled ugodljivosti Radičevcev ter se je popolnoma prepričal o njihovi iskreni želji, da se vendar enkrat likvidira borba med Srbi in Hrvati. Radičevci so v protokolu sporazuma priznali jedinstvo države in naroda, priznali so v celini vidovdansko ustavo in vse stanje, bazirano na njej. Priznali so parlamentarno monarhijo in vladajočo dinastijo. Usvojili so stališče radikalov o vojski, o roku in krajih službovanja, kakor sploh cel zakon o organizaciji vojske. Priznali so potrebo, da se priredi in sprejmejo vsi zakoni, ki so potrebni za popolno izvršenje ustave, kakor tudi vsi zakonski predlogi, ki so dosedaj izdelani, in to so: 3 sodni zakoni, zakon o tisku, o dvanajstih, o invalidih, prosvetni zakon, agrarni zakon, ki se bo izdelal sporazumno, obrtni kredit itd. Radičevci so samo postavili kategorično zahtevo, da samostalni demokrati ne vstopijo v koalicio, o kateri se je razgovarjalo; ako se ta njihov pogoj ne bi sprejel, bi se ne mogli dalje razgovarjati.

Iz tega jasno in neovržno sledi, da sklenjeni sporazum ni narodni sporazum med hrvatskim in srbskim narodom, marveč samo parlamentarni sporazum, ki se je ustvaril med dvema številno najmočnejšima strankama, da se ustvari parlamentarna večina z dvetretjinsko večino glasov in tej večini odgovarjajoča parlamentarna vlada.

2. Kako je prišlo do tega sporazuma?

Radikali so uporabljali, in to z velikim uspehom, izsiljevalno metodo. Da je takšna metoda iz moralnega stališča, ki bi tudi v politiki moralo priti do veljave in odločilnosti, vredna obsodbe ter za državo škodljiva, mi ni treba posebno poudarjati. Ugotoviti pa je treba veliko doslednost, s katero je radikalna stranka hodila po poti izsiljevanja. Volilno borbo je vodila pod parolo: Vsi v eno in enotno fronto, ki obsojajo revolucionarne boljševe in protidržavne elemente! Verifikacijska debata je hrvatskim poslancem nudila priliko, da bi bili pred javnostjo in kulturnim svetom razkrili vse ogromne nezakonitosti, nasilnosti, goljufije in tatvine, ki so se go-dile pred in med volitvami ter so vladnima strankama pripomogle ne sicer do večine oddanih glasov, pa vendar do večine mandatov. Ker poslanci Radičeve stranke niso pokazali dovolj deraslosti trenutku in njegovemu pomenu, je vladina koalicijska prešla v najostrejšo ofenzivo z obdolžitvijo protidržavnih vez z revolucionarnim ruskim boljševismom. Pod to pretvezo bi se naj bili razveljavili vsi mandati Radičeve stranke. Stranka te ofenzive ni vzdržala. Kapitulirala je ter se predala. Posrednika sta bila dr. Šuperina in Pavle Radič s svojima govorima v narodni skupščini 26. in 27. marca. Ne odgovarja istini, ako se Pavle Radič v svojem poslovnem pismu bloku narodnega sporazuma dne 14. julija izgovarja, češ, da v bloku združene stranke deloma niso mogle, deloma niso hotele pristati na uporabo vseh, tudi najostrejših parlamentarnih sredstev. V okrilju bloka je bil stavljen predlog, naj se upotrebijo najostrejša sredstva, če treba, naj se odloži mandat. In ravno v krogih Radičeve stranke ta predlog ni našel dovolj razumevanja in odobrenja.

Sodnijska preiskava proti Stjepanu Radiču, ki visi nad voditeljem stranke in nad celo stranko kakor Damoklejev meč, nadaljevanje protizakonitega zapora dr. Mačka in drugih funkcionarjev v stranki, nedvignjena obznana nad Hrvatsko, vse to je služilo kot sredstvo za omehčevanje voditeljev Radičeve stranke. In kako je

to izsiljevanje učinkovalo ter učinkuje, dokazuje izjava radikalnega ministra in prvaka Marka Djuričiča o čudoviti poslušnosti in ugodljivosti Radičevcev in o njihovi iskreni želji, da se vendar enkrat likvidira borba med Srbi in Hrvati.

3. Kakšen bo političen razvoj v bližnji bodočnosti?

S stališča istinske konsolidacije naše države, katero iskreno želijo vsi prijatelji te države, RR. (radikalno-radičevski) sporazum ne zasluži odobrenja, še manj pohvale. On je ideja sporazuma prostituiral, izpostavil pomilovalnemu posmehu. Ako Pavle Radič v poslovnem pismu Ljubi Davidoviču kot predsedniku izvršnega odbora bloka narodnega sporazuma poudarja, da se bo z njegovim prehodom k radikalni stranki tamkaj začelo vsestransko in uspešno delo za narodni sporazum in za ljudsko demokracijo, je to staviti na račun satiričnega razpoloženja voditelja parlam. kluba Radičeve stranke. Kako pa se naj začne delo za narodni sporazum, ako so

Radičevci priznali vidovdansko ustavo brez revizije, priznali ne samo unitarizem, marveč i centralizem, torej to, kar je glavna zapreka sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci?!

Eden činitelj pa je, ki bo preživel težko bolanega in oslabelega Pašića ter Radiča in njegovo politiko, in ta činitelj je narod. Hrvatski narod in slovenski narod ne bo dovolil, da bi se ideja sporazuma omalovaževala in omadeževala. On kategorično zahteva enakopravnost s srbskim narodom in na tem temelju zasnovano reorganizacijo naše države, ki je nemogoča brez revizije centralistične vidovdanske ustave. V tem pravcu bo šel razvoj naših notranjih političnih prilik v najbližnji bodočnosti. In ta razvoj, ki vodi k pravi ureditvi in k blagovitemu napredku naše države, ne more zadržati niti potisniti nazaj noben strankarski sporazum, četudi je sklenjen med številčno najmočnejšimi strankami v parlamentu. Jačji kot stranka je narod.

Posledice R. R. protokola.

Po seji kluba HSS, kjer je prišlo do razdora med radičevci in zajedničarji, je bilo pri Pavlu Radiču veliko sprejemanje novinarjev.

Radič je dejal, da se bode delikatno vprašanje odnošajev med HSS in Zajednico rešilo na seji obeh klubov, ter je skušal še prepričati, da bodo zajedničarji propadli, kakor so propadli Lovrekovič, Jalžabetič in drugi, ki so prišli navskriž z vodstvom stranke. — Na pripombo nekega novinarja, da so vsi ti zato propadli, ker so hoteli tako politiko, kot jo vodi HSS sedaj, seveda Radič ni mogel odgovoriti.

O RR-dogovoru je izjavil:

— Naša politika je imela od početka naše stranke za cilj sporazum s Srbi. Nikdar nismo negirali sporazuma s Srbi. Zajedničarji nam očitajo, da nismo konsekvantni. Oni nam dokazujejo, da smo nekonsekvantni, ker nismo republikanci. To je demagogija. Vedno smo stremeli za tem, da vse ono, kar je v narodu dobrega in zdravega, koncentriramo v eni stranki in da pridemo potem do sporazuma.

Videli boste iz teksta sporazuma, da bo odslej vladalo v naši državi človečanstvo, ravnopravnost in pravica. V tem sporazumu ni govora o hegemoniji niti pri nas, niti pri radikalih. V sporazumu je zastopana ideja o polni ravnopravnosti v državi in v narodu. Nismo odvisni od nobenih elementov, kakor gospodje iz Zajednice, ki se poslužujejo demagoških sredstev in katerih se hočejo še nadalje posluževati. Prepričani smo, da bosta hrvatski in srbski narod pozdravila to stvar, katero smo mi z oduševljenjem dovršili. Upamo, da se ji bodo Slovenci pridružili, ker ona zastopa interese naroda v popolni celoti.

Zajedničarji so doktrinarci, ali ravno doktrinarci ne morejo izvesti velikih stvari, ker ljudje, ki se držijo formule, sploh niso v stanu, izvesti velikih stvari. To morejo izvesti samo ljudje, ki se ne držijo formul, kakor smo mi. Kakor boste čitali, je v protokolu narodno edinstvo formulirano povsem pravično in njega je treba izvajati v tem duhu. S kundakom, s četniškimi udruženji se sporazuma ne da izvesti.

Ako kdo sumi v nas, kakor tudi v one ljudi, s katerimi smo vodili pogajanja, moramo proti temu nastopiti. Pogajanja so vodili ljudje, ki so kapacitete, ki uživajo narodno zaupanje vsled njih znane politične sposobnosti. To sta bila v stvari Nikola Pašič in Stjepan Radič. Sreča je, da je bila tudi krona sama razpoložena za to stvar

Izstop HSS iz bloka narodnega sporazuma.

Na sejo vodstva opozicijskega bloka je bil Pavle Radič ponovno vabljen, pa se vabilu ni odzval, ampak poslal sledeče pismo:

»G. Davidoviču, narodnemu poslancu in predsedniku bloka narodnega sporazuma in seljačke demokracije, Beograd. HSS napram bloku narodnega sporazuma in seljačke demokracije:

izjava dr. Korošca o položaju:

»Govorimo odkrito o dogodkih, ki so se odigrali pred našimi očmi. To, kar so sedaj naredili radikalni in radičevci, ni tisti veliki narodni sporazum, katerega pričakujejo Hrvati in Slovenci. To je mali strankarski sporazum dveh parlamentarnih skupin za skupno vladu. V cilju velikega narodnega sporazuma pomeni ta arrangement samo zastoj konsolidiranja razmer v naši državi in stabilizacijo reakcije za dobo, dokler se oba zopet ne razideta. To je za vsakega, ki misli na celo državo, jasno kot beli dan. Da se je to izvršilo, morajo računati i radikalni i radičevci. Radikali hočejo kompromitirati najmočnejšo stranko, ki je nastopila za sporazum, da ta

HSS je stopila takoj po volitvah dne 8. februarja t. l. v parlamentarno zajednico z Jugoslovansko demokratsko stranko (Davidovič), z SLS (dr. Korošec) in z JMO (dr. Spaho) v svrhu, da se cela država uredi na temelju narodnega sporazuma in v duhu seljačke demokracije. Predložila je skupen okvir programa, ki je bil v glavnem sprejet. HSS je bila pripravljena boriti se z vsemi in najostrejšimi parlamentarnimi sredstvi, da se ta program oživotvori. Ona je to združenim strankam takoj naglasila, odnosno predložila. Združene stranke deloma niso mogle, deloma niso hotele pristati na uporabo teh parlamentarnih sredstev. Med tem bi morali biti razveljavljeni vsi hrvatski mandati in bi bila tudi opozicijska parlamentarna zajednica oslABLJENA za polovico.

Vodstvo HSS je smatralo v teh prilikah za svojo dolžnost in za svojo pravico, da kot edini parlamentarni predstavnik hrvatskega naroda poskuša z vašim znanjem, da bi se takoj moglo pričeti delo za narodni sporazum in za seljačko demokracijo z glavno parlamentarno predstavnico srbskega naroda, z radikalno stranko, s katero je bila HSS sedem let v boju. To prizadevanje je uspelo in HSS more skupno z radikali pričeti vsestransko in uspešno delo za narodni sporazum in za seljačko demokracijo. HSS ima namreč v zajednici s klubom zelo jako, dvetretjinsko parlamentarno večino in iz te večine je sestavljena parlamentarna vlada v duhu narodnega sporazuma in seljačke demokracije.

S tem aktom prekinja HSS vse svoje dosedanje parlamentarne zveze z ostalimi strankami opozicije in bode ohranila napram njim svoje spoštovanje in prijateljstvo. Na podlagi tega se Hrvatska seljačka stranka ne smatra več članom parlamentarne zajednice pod vašim vodstvom in prekljuje vse svoje delegate v predsedništvu, odnosno v ožjem in širšem odboru bloka narodnega sporazuma in seljačke demokracije.

Prejmite, g. predsednik, ob tej priliki tudi izraz mojega spoštovanja. V Beogradu, dne 14. julija 1925. — Pavle Radič l. r. <

Selitev zajedničarjev.

Zajedničarji in seljaški poslanec Mate Jagatič, ki so glasovali proti tajnemu paktu Radiča z radikali, so zapustili klub HSS s klici: »Živela prava svoboda! Živel hrvatski narod! Živela čast hrvatskega naroda! Pred narodom se vidimo!« —

Obrnili so se na muslimanski klub s prošnjo, naj se jim da v njem začasno prostor. Klub JMO je iz hrvatskega kluba vržene poslance pristrčno sprejel.

Odbor HZ

Za nedeljo je sklical predsednik poslanec dr. Ivan Lorković v Zagrebu odborovo sejo Hrvatske zajednice z dnevnim redom: Razprava in sklep o političnem položaju.

Ugotovitve in odgovori.

V beograjskem dnevniku »Politika« je bila te dni naslednja

izjava dr. Korošca o položaju:

»Govorimo odkrito o dogodkih, ki so se odigrali pred našimi očmi. To, kar so sedaj naredili radikalni in radičevci, ni tisti veliki narodni sporazum, katerega pričakujejo Hrvati in Slovenci. To je mali strankarski sporazum dveh parlamentarnih skupin za skupno vladu. V cilju velikega narodnega sporazuma pomeni ta arrangement samo zastoj konsolidiranja razmer v naši državi in stabilizacijo reakcije za dobo, dokler se oba zopet ne razideta. To je za vsakega, ki misli na celo državo, jasno kot beli dan. Da se je to izvršilo, morajo računati i radikalni i radičevci. Radikali hočejo kompromitirati najmočnejšo stranko, ki je nastopila za sporazum, da ta

ko pridejo v bodočnosti ceneje do sporazuma. Radičevci pa so privolili v ta sporazum, da rešijo svoje voditelje in s svoje stranke vržejo zakon o zaštiti države.

Mi zamerimo radikalni stranki dvoje. Čeprav nam je iz političnih razlogov drago, da samostojni demokratje niso več na vladi, vendar je način, kako se je to zgodilo, nedostojen in nekorekten. Nelojalnost napram stranki, ki se ni v ničemer pregrešila pri zasledovanju skupnega programa korupcije in nasilja, je vredna vse obsodbe. Nemoralno je tudi, kako se je postopalo napram Radičevcem. Dokler so njihovi voditelji v zaporu in pod obtožbo in njihova stranka pod izjemnim zakonom, se jih prisililo, da se slečejo do gola, da odvržejo ne samo ekstremne točke svojega programa, temveč celokupen svoj program. Noben pošten politik ne more odobravati takega postopanja. To ni vzgoja naše poli-

tične javnosti. Ta nemorala se nam bo še bridko maščevala. Tako se vsak dan vedno bolj in bolj balkaniziramo.

Da se dejansko ne misli na narodni sporazum, je do kaz, da se z nami Slovenci v tej krizi ni vedno računalo. Slovenci za največjo srbsko in hrvatsko stranko ne obstojajo. Že pri določitvi delegatov parlamentarnih skupin za medparlamentarno konferenco v Washingtonu se je z intrigami doseglo, da Slovenci v delegaciji niso zastopani. Slovenci držimo na svojo narodno čast in ponos in si bomo to zapomnili. Tolaži nas edino, da je to, kar so sedaj naredili, samo sporazum v frazi, ne pa v stvari.

Objava opozicijskega bloka.

Po sprejemu Radičevega pisma je širši odbor bloka narodnega sporazuma izdal sledečo objavo:

»Na današnji seji širšega odbora bloka narodnega sporazuma in ljudske demokracije je bilo vzeto na znanje pismeno obvestilo g. Pavla Radiča, predsednika HSS kluba, da »HSS klub ustvarja s klubom NRS, močno dvetretno parlamentarno večino, s tem pa večino stalne parlamentarne vlade v duhu narodnega sporazuma in ljudske demokracije. S tem aktom HSS prekinja svoje dosedanje parlamentarne zveze z ostalimi strankami opozicije.«

Davidovič odgovarja Radiču.

Po soglasnem sklepu voditeljev bloka je Davidovič takole odgovoril Pavlu Radiču na njegovo pismo:

»Gospodu Pavlu Radiču, nar. poslancu in predsed. Hrv. selj. kluba v Beogradu.

Čast mi je Vas obvestiti, da sem sprejel Vaše pismo, s katerim me obveščate, da HSS prekinja svoje zveze z blokom, ker je dosegla sporazum z radikalno stranko.

Izvrševalni odbor bloka je vzel na znanje Vaše obvestilo. Istočasno pa mi je stavil v dolžnost, da, obveščajoč Vas o tem, popravim nekatere neresničnosti v Vašem pismu.

Izvrševalni odbor namreč ne more preiti preko Vaših trditvev, da stranke v bloku niso mogle ali pa niso hotele v parlamentarni borbi proti dosedanemu režimu uporabiti najostrejših sredstev, kar Vi navajate kot nekak razlog Vašemu približanju radikalom. Odbor je soglasno ugotovil, da od podpisa sporazuma dalje v bloku niti Vi niti Vaša stranka niti nihče drugi nikdar ni stavil nobenih predlogov v gornjem smislu in da glede na to ostale stranke, ki so zastopane v bloku niso mogle ničesar odbiti. O teh vprašanjih se ni sklepalo. Razgovarjalo se je samo enkrat v našem bloku, ko smo stavili vprašanje, kaj Vi in Vaša stranka želite, da bi storili mi kot Vaši zavezniki, ako bi radikalna stranka v resnici razveljavila Vaše mandate. Vi niste na to dali nobenega odgovora.

Istotako je neresnično, da nam je bil znan značaj pogajanj, ki ste jih vodili z radikali; ako ste hoteli s tem reči, da ste nas obveščali. Ne maramo ocenjevati umetnosti in pravilnosti Vašega postopanja. To prepuščamo ljudstvu in javnosti. Moramo pa ugotoviti, da ste Vi z našim znanjem, četudi ne z odobrenjem, pričeli razgovore z radikali samo o eventualnem njihovem pristanku na izvršitev programa narodnega sporazuma. Kdaj in v katerem trenutku ste prešli na pogajanja o zapuščanju bloka, in k prehodu na stran nasprotnikov, to nam je še danes neznano.

V bloku smatramo, da je potrebna navesti te trditve v Vašem pismu.

Sprejmite izraz mojega spoštovanja.

Beograd, 15. julija 1925.

Ljuba M. Davidovič.

Politične vesti.

Odstop PP. vlade Včeraj je bila pri Pašiču v njegovi vili na Topčideru daljša konferenca radikalnih ministrov. Ko se je na večer minister Gjurič vrnil v parlament, je izjavil novinarjem: »Po konferenci sem šel na dvor ter predložil kralju ostavko celokupne vlade. Kar se tiče daljnjega razvoja stvari, je vse v rokah kralja.« — Pravijo, da je bila ostavka prej že predana ustmeno, in sicer trdijo eni, da jo je podal Pašič, ko ga je kralj obiskal, drugi pa menijo, da jo je v imenu Pašiča že v sredo podal predsednik skupščine Trifković na dvo ru povodom svoje avdijence.

Radikali in Pribečevićeva skupina. Pri razpravi o RR protokolu v radikalnem klubu so posamezni radikalni poslanci prav zanimivo opisali odnose med radikali in Pribečevićevo skupino. Pašičev zastopnik, minister Marko Gjurič je rekel, da so stavili radičevci kot edino zahtevo, da naj se Pribečevićeva skupina odstrani iz vlade. Več drugih poslancev je izjavilo, da je ta radičevska zahteva zelo razumljiva in upravičena. V pričo politike, katero je vodil Pribečević na Hrvatskem. Celo poslanec Dodič, ki je bil znan kot velik prijatelj Pribečevića, je izrazil svoje prepričanje, da Pribečević lani ni vstopil v vladu z ozirom na kake državne interese, ampak samo za to, ker se je zbal za svoje strankarske postojanke na Hrvatskem, ko se je Davidovič spoznaval s Hrvati. Dr. Laza Marković je priznal, da se je prvotno računalo tudi s samostojnimi demokrati, a da se je Pribečević s svojim stališčem napram novi politiki HSS sam izključil iz vsake kombinacije. Dogovor med radikali in Pribečevićevo skupino je veljal samo za volitve. Po volitvah je Pribečević često prosil Pašiča, naj ta dogovor podaljša ali obnovi, Pašič pa v tej zadevi ni ničesar odločil in tako je sedanj razid čisto v redu. — Ljuba Jovanović je povdarjal, da bi se vse drugače in boljše razvijalo v državi, če bi bil Pribečević vodil drugo politiko. — Pribečevićevi listi trdijo, da se je mnogo govornikov tudi zavzemalo za samostojne demokrate, tega pa ne povedo, da ni niti eden zahteval, naj ta skupina ostane v vladi. Celo edini poslanec, ki je glasoval proti protokolu, je utemeljeval ta korak samo z nezaupanjem do radičevcev.

Tudi seje finančnega odbora odložene. V sredo bi se imela vršiti seje finančnega odbora, a je bila odgodena, češ, da se mora najprej izčistiti situacija. Prihodnja seja bo sklicana pismenim putem.

Preiskava afere Thurn-Taxis. Parlamentarna preiskovalna komisija radi afere bivšega ministra pravde dr. Lukiniča se je že sestala in je na tem sestanku razpravljala samo o tem, koga se naj vse zasliši kot prič.

Radičev proces. Zadnje čase se često pojavi v Zagrebu radikal Laza Marković. Pravijo, da so njegovi poseti v zvezi z Radičevim procesom. Stjepan Radič še vedno vztraja pri tem, da pride pred sodišče in da se ga sodi. Za rešitev te stvari obstojata dve možnosti: ali da bo vlada izjavila, da je ves proces političnega značaja in je bil kot tak naperjen proti HSS. Druga možnost pa je, da Radiča izpuste na svobodo; srbski kriv. zakon namreč za proces političnega značaja ne predvideva preiskovalnega zavora. Radič bi se torej branil na svobodi. Pri razpravi ga bodo obsodili radi kakih tiskovnih deliktov, v drugih stvareh pa oprostili. Kar mu lahko naložijo za tiskovne delikte, to je že itak presedel v preiskovalnem zaporu. Nekateri listi poročajo, da mu v Beogradu že iščejo stanovanje, ker misli tam bivati, dokler bo delala skupščina.

Konec hrvatske politične enotnosti.

Oba parlamentarna kluba: radikalni in hrvatsko seljaški sta sprejela RR protokol. V radikalnem klubu je nastopila cela vrsta govornikov in večina od njih je govorila ob enem za in proti protokolu ali sporazumu. Govorilo se je po večini samo za to, da se govori, da se izpolni čas in potem lahko reče: razpravljajo se je in sklepalo. V resnici se je pa čakalo samo na migljaj od Pašiča in ko se je zvedelo, da je tudi on »za«, je bilo vse »za«, razven enega.

Predsednik Hrvatskega kluba Pavle Radič, ki se že dolgo postavlja s trdovratno molčečnostjo glede pogajanj po vzoru Pašiča, je menda tudi mislil, da bo šla v Hrvatskem klubu cela stvar po radikalno in da bo treba samo reči: »Jaz sem za, moj stric je za, bodite vsi za!« — Poskusil je sicer tako, a ni šlo in ker je brezobzirno odrekel pojasnila na jasno stavljen vprašanja, je prišlo do razdora med radičevci in zajedničarji ali z drugimi besedami, med onimi, ki dajejo svoje potrdilo na slepo in med onimi, ki zahtevajo odkrite karte.

Takoj po seji HS kluba so izdali zajedničarji svoje poročilo, podpisano od poslancev: dr. Bazala, dr. Lorković, dr. Polić, dr. Trumbić, dr. Žanič. To poročilo razlaga najprej, kako se je Hrvatska zajednica pri zadnjih volitvah združila z Radičevim stranko, potem pa preide na dogodke v skupščini. Povdarja se, da so imeli zajedničarji v skupščini posebno stališče, a so najodločnejše zavračali razliko, ki so jo režimovci v slabih namenih hoteli postaviti med zajednico in HRSS, ter so z vso odločnostjo nastopali proti nezakonitosti obznane in proti razveljavljenju HRSS mandatov.

O dogodkih po izjavi Pavla Radiča v skupščini dne 27. marca izjavljajo zajedničarji sledeče:

Izjava Pavla Radiča, ki jo je dal kot predsednik HSS kluba in v njegovem imenu, se v tem klubu ni odobrila, kajti klub je zanj zvedel s presenečenjem šele v skupščini, ko je bila izrečena. Tega presenečenja nismo takoj v skupščini prejeli, ker bi s tem preudicom bilo otežkočeno vprašanje verifikacije. Takoj na to so Lorković, Polić in Trumbić Pavlu Radiču izrazili svoje nezadovoljstvo proti takemu nepooblaščenemu menjavanju temeljne politike hrvatskega naroda. Izjavili smo mu, da ne moremo sprejeti nove politike na temelju vidovdanske ustave brez revizije v hrvatskem smislu.

Dr. Lorković je šel še dalje. Pri razpravi o dvanajstih je porabil prvo priliko, ki se je nudila za politično debato in naglasil, da hrvatski narod ne more odstopiti od zahteve po hrvatskem saboru in vladi v Zagrebu in od zahteve gospodarske in finančne samostojnosti Hrvatske in dosedanje svoje hrvatske federalistične politike.

Povodom omenjene deklaracije Pavla Radiča so se takoj začeli razgovori med njimi in njegovimi prija-

telji in posameznimi poslanci radikalnega kluba v cilju sporazuma med obema kluboma. V zadnjem času so se ti razgovori spremenili v oficijelna pogajanja med poslanci radikalnega kluba na eni strani in dr. Nikičem, Pavlom Radičem ter Šuperino na drugi strani. Kakor se čuje, so ta pogajanja končana s pozitivnimi rezultati. V komunikacijah, ki so bili izdani o teh pogajanjih, se navaja, da se vodijo ta pogajanja med NRS in HSS. HSS klub ni nikdar imenoval katerikoli delegatov, niti ni bil obveščen, na kakšnih temeljih in v kateri smeri se pogajanja vodijo. Izgleda, da ne gre za kak narodni sporazum med Srbi in Hrvati in za vprašanje ureditve države, ampak za parlamentaren arangement za sestavo nove vlade.

Hrvatsko narodno zastopstvo je imelo 9. julija sejo v Zagrebu. Namesto, da bi se bili poslanci obvestili o poteku pogajanj, kakor bi se moglo po vseh pravilih pričakovati, je pa Pavle Radič postavil vprašanje osebnega zaupanja napram njemu, ki vodi pogajanja z radikalnimi delegati. Vprašanje takega zaupanja smo smatrali za neumestno. Zahtevali smo, da Pavle Radič obvesti poslance o poteku pogajanj, pa se tej zahtevi ni hotel odzvati.

Na današnji seji HSS kluba je Pavle Radič kot predsednik po neutemeljenih in drznih osebnih napadih, ki sicer nimajo nobene zveze s političnimi vprašanji, o katerih se sedaj razpravlja, zahteval, da se brez razprave o zaupanju S. Radiču in politiki, ki jo sedaj vodi HSS po njem, glasuje, ne da bi prej dal nam ali komu drugemu besedo. Kljub naši ponovni zahtevi, da se o zaupanju ne more glasovati brez poznanja rezultata pogajanj, je Pavle Radič odklonil vsak odgovor in primoral klub v nasprotju z vsakim razumnim mišljenjem, pravilom in običajem in omejujuši svobodo mišljenja narodnih poslancev, da glasuje o njegovem predlogu.

Mi za tak predlog nismo mogli glasovati. Mi smo narodni poslanci, ki po svojem razumu ocenjujemo razmere, sklepamo in nosimo odgovornost pred ljudstvom, ki nam je dalo zaupanje. Na predsednikovo zahtevo smo bili primorani se odstraniti.

S takim postopanjem predsednika Pavla Radiča je oslavljen klub in se žalibog slabi enotna borbena fronta, katero po našem mnenju hrvatski narod danes najbolj potrebuje. Vidovdanska ustava pomeni politični, gospodarski, kulturni in prosvetni centralizem. Kakšen je rezultat tega centralističnega sistema vladnega dela, je vsakomur znano. Hrvatski narod je na treh volitvah javno in nedvoumno izjavil, da ne mara centralistične politike. Državne ureditve po vidovdanski ustavi ne smatramo niti za dobro niti za koristno, ne za sebe, kakor tudi ne za državno celoto. V skladu z razumevanjem kakor ga je hrvatski narod izrazil v vseh svojih javnih manifestacijah, smatramo, da se mora vidovdanska ustava spremeniti. V sporazumu z zakonitim zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev se mora najti nov ustaven temelj, na katerem se bo ta država lahko razvijala in napredovala in v njej hrvatski narod.

Nujna potreba je, da pride do bratskega sporazuma v vseh državnih vprašanjih. Toda tak sporazum se ne sme zamenjati z navadnim arangementom med dvema kluboma, ki gre za tem, da se obdrži vidovdanska ustava in stanje, ustvarjeno z njo.

Tudi Pavle Radič je podal izjavo o odnosu in stališču do zajedničarjev. Dočim je zajedničarska izjava mirna in stvarna, je zagrešil Pavle Radič veliko napako z zmerjanjem in s samohvalno. Zajedničarje ima prav po krivici za demagoge, delegacijo RR, ki je sklenila in sprejela protokol, pa pretirano poveljuje kot začetek in jamstvo, »da bo odslej vladalo v državi človečanstvo, enakopravnost in pravica.« Pavle Radič tudi pravi, da so zajedničarji doktrinarci in da kot taki ne morejo izvesti velikih stvari. Veliko stvar lahko izvedejo samo ljudje, ki se ne drže formul, kakor smo mi, pravi Radič. Sicer je res, da seljaška stranka kot stanovska organizacija lahko precej spreminja svoj program in svoje stališče v prilog stanovskih interesov, ni pa pametno grajati in očitati doslednost zajedničarjem, koje se smatra za ideologe hrvatskega vprašanja.

Po svetu.

Pred novimi nemiri v Albaniji. Vlada Ahmed beg Zoga se v Albaniji ni utrdila. Zlasti med katoliškimi plemeni vre in v nekaterih delih države so že izbruhnili upori, katerih vladne čete še niso zadušile. Uporiško gibanje podpira Italija z orožjem in denarjem. Značilno za italijansko politiko v Albaniji je spomenica, katero se sestavili poglavarji nezadovoljnih plemen, ter jo nameravajo poslati Zvezi narodov. V spomenici zahtevajo, da imenuje zveza narodov v Albaniji kakega tujega princa za vladarja ter mu prideli več ekspertov iz inozemstva kot ministre. Enako naj zasede Albanijo vojaštvo kake inozemske velesile, ki naj vzpostavi v državi mir in red. Jasno je, da je ta spomenica italijansko delo, ker Italija računa, da bi bil njej poverjen mandat za pomirjenje Albanije.

Bolgarsko-rumunske reparacije. Med Rumunijo in Bolgarijo se je sklenil sporazum o izplačilu vojne odškodnine in rekvizicije. Bolgarija mora plačati Rumuniji 52 milijonov zlatih levov in s tem bo krita vojna odškodnina in rekvizicija.

Nasprotja v nemški vladi. Notranje-politični položaj Nemčije se vedno bolj zaostrojuje. Vlada koalicijske je zelo neenotna in v vladi sami je ostro nesoglasje med zunanjim ministrom Stresemannom in ostalimi člani. Nemška vlada se bavi sedaj z odgovorom na Briandovo noto, načrt dr. Stresemanna ni odobren in enako tudi ne odobrava kabinet njegovo propagando za vstop Nemčije v zvezo naro-

Vseh vrst letnemu, kakor angl. modnemu suknu, delenu epongu, etaminu in drugemu manufakturnemu blagu

je znižala cene do 30% tvrdka

Fr. Mastek, Glavni trg 16.

!!! Oglejte si izložbe !!!

?Ali sem že obnovil naročnino?

dov. Vsled nasprotij v vladi se je že govorilo o odstopu dr. Stresemanna in o vladni krizi; sedaj se te vesti demen tirajo. Vladna kriza bi bila zopet usodepolna, ker bi bilo skoro nemogoče sestaviti novo vladno koalicijo. To uvidijo vse stranke in zato trenutno še ne silijo vlade k odstopu.

Nova ofenziva Abd-el-Krima. Na špansko-francosko mirovno ponudbo je odgovoril Abd-el-Krim z novo srdito ofenzivo na 300 km dolgi fronti. Glavni napad je na črti proti Fezu, kateremu so se Rifanci znatno približali. Če se Francozom ne posreči prodiranje ustaviti, bodo morali Fez izprazniti. Abd-el-Krim hoče z ofenzivo preprečiti sku pen napad špansko-francoskih čet. Od Francozov so spet odpadla nekatera arabska plemena ter so se pridružila u-pornikom. S tem je postal položaj nekaterih francoskih postojank nevzdržen.

Komunistična agitacija proti vojni v Maroku. Franco-ski vladi dela velike skrbi komunistična agitacija med ljudstvom proti vojni v Maroku. Od kraja so se komunisti zadovoljili samo z najostrejšo opozicijo v parlamentu, ker se pa vlada na to ni ozirala in nadaljuje vojno, so pričeli širiti med vojaštvom letake in brošure s komunistično vse bino. Zlasti v mornarici je opaziti vpliv komunistov; na nekaterih bojnih ladjah so si pridobili že skoro celokupno moštvo in upor bi bil sigurno izbruhnil, da komplot ni bil pravočasno odkrit. V Parizu se je dne 14. t. m. vršila običajna proslava zmage. Pri defiliranju vojaštva je pričelo nekaj ljudi izzivati z vzkliki proti vojski; množica jih je zato pretepla. V predmestju Pariza je prišlo med oddelkom policije in grupo komunistov do boja s samokresi in puškami. Na obeh straneh je bilo več oseb ranjenih. Nad pot-niki v Afriko se vrši stroga kontrola iz strahu, da ne pridejo komunistični agitatorji do čet, ki se borijo na ma-roški fronti.

Nov polet na severni tečaj. Ameriški avijatik in raz-iskovalec pokrajin okrog severnega tečaja Mac Millan je odletel z Labradorja dne 12. t. m. proti severnemu tečaju. Mac Millan je prvotno nameraval z letalom pohiteti na po moč Amundsenu. Ko so bile vse predpriprave za polet končane, se je Amundsen srečno povrnil. Mac Millan se je nato odločil na polet do severnega tečaja, katerega hoče odkriti.

Huda vročina v Rusiji. Ruski listi poročajo o strašni vročini, ki že nekaj dni vlada v celi evropski Rusiji. Dnev-na toplota povprečno presega 40° Celzija v senci. V Petrogradu je vročina najhujša in je zahtevala že mnogo človeških žrtev, katere je zadela vročinska kap. Meteorološki zapiski kažejo, ga tako hude vročine v Rusiji že ni bilo od leta 1819.

Odkritje velikanskih zlatih rudnikov v Afriki. Pred približno 30 leti so odkrili na Alaski do sedaj največje zlate žile na svetu. Ljudi je takrat prevzela naravnost blaz-na želja za bogastvom in na tisoče mož od vseh strani sve ta je hitelo na skrajni sever, da se obogati. Pred takim navalom zlata pohlepnih tužcev se sedaj nahaja Južna Afrika. V Transvaalu sta odkrita dva rudnika s tako mno-žino dragocene kovine in dijamantov, kot jih še niso. do-sedaj našli nikjer na svetu. Iz Anglije in Južne Amerike so že prispeli prvi transporti delavcev, ki so se podali na delo v nove rudnike.

Ptujski tabor.

Dne 2. avgusta t. l. se vrši orlovski tabor v Ptuj. Nastopila bodo mariborsko, ljubomersko, ptujsko, koroško in konjiško okrožje. To bo prvi javni nastop mariborske orlovške ekspoziture, ki ji pripadajo našeta okrožja. Iz-brala si je za ta svoj prvi nastop Ptuj, staro rimsko mesto, ki leži nekako na mejniku med panonskim in drugimi šta-jerskimi Slovenci, združujoč v sebi lastnosti obeh. Tako bo z mestom samim, kjer bo nastop, pokazala pisano obil-je članstva svojega teritorija. Nobena orlovska ekspo-zitura v JOZ nima tako pestra okrožja. Pri umerjenih, pro-stih vajah, težki orodni telovadbi, prožni lahki atletiki bo teknoval veseli in živi Panonec poleg Haložana, visoko zraslega ponosnega fanta Ptujskega in Dravskega pol-ja, zadovoljnega Konjičana, prevdarnega Pohorca in meh-kootožnega, ljubeznivega Korošca. Orlovski tabor v Ptu-ju bo revija mladinskih čet naše severne meje, najbolj iz-pokazanih rodov Slovenije in Jugoslavije. Tu se bode postavila energija, volja in moč orlovske vzgoje, ki jo vrši pri tem vzornem delu slovenskega ljudstva.

Zajedno z orlovstvom bo nastopilo v Ptuj tudi naše ljudstvo, očetje, matere, brati in sestre, prijatelji orlovstva, naše izobraženstvo. Ker je orlovstvo, tam je tudi naše slovensko ljudstvo, kjer orlovstvo naslanja vse svoje delo na priprosti narod. Iz ljudstva izhajajoč, dela nesebično za ljudstvo, se obnaša, misli in navdušuje, kakor ljudstvo. Orlovski nastopi dobivajo v zadnjem času vedno bolj zna-čaj ljudskih slovesnosti, ljudje se počutijo na njih, kakor domači. To je dokaz, da orlovska organizacija na eni strani vedno bolj širi med ljudstvo, na drugi strani pa si tudi prizadeva, da bi ne bila samo četa izbranih fantov, temveč splošna organizacija. Tudi fantje, ki še niso pri Orlu, bo-do se udeležili tabora in se skupno z orlovsko mladino veselili. Orlovstvo jih ne odbija, ker vidi v njih ljudstvo, narod slovenski. Služiti temu narodu, dvigati ga umsko in n-ravno, je prva in najvzvišenejša naloga orlovstva. Orlov-sko viteštvo, ki ga diči skrajna požrtvovalnost, nesebič-nost, sili vsakega Orla, da široko odpre srce svojemu ljud-stvu, ki potrebuje te njegove ljubezni. Ptujski tabor bo na ta način letošnji predstavitelj orlovskega ljudskega dela v severni Sloveniji.

Darujte za spomenik vojnim žrtvam, ki počivajo na pokopališču v Pobrežju pri Mariboru!

Iz Slovenije.

Orlovski tabor v Ptuj. Dne 2. avgusta se vrši orlovski tabor v Ptuj, na dan Porcijunkule. Sv. maša, pridiga in slavnostno zborovanje bo ob pol 11. uri na prostem na Minoritskem trgu. Najkasneje ob 10. uri pa se morajo zbrati vsi udeleženci slavnostnega spreveda v drevoredu poleg kolodvora, da skupno odkorakajo v sprevodu skozi mesto na Minoritski trg. Na ta sprevod so prav posebno vabljeni udeleženci in udeleženke z narodnimi nošami, ko lesarji, konjeniki!

Strela udarila na treh mestih. Včeraj proti večeru je razsajalo silno neurje krog Pragerskega, Slov. Bistrice do Poljčan. Med nevihto je strela udarila v gospodarsko poslopje pri Ulupu (po domače Drejcu) na Žabljeku pri Loporju. Gospodarsko poslopje je popolnoma po-gorelo, rešiti je bilo mogoče samo še živino. Hiša in go-spodarsko poslopje se pri Drejcu držita skupaj, a hiša je ostala nepoškodovana. — Od strele zanežen požar je bil videti tudi v Luščki vasi in v Cirkovcah pri Prager-skem.

Samota in družba. Ni dobro biti vedno v samoti, do-ma. Vsak človek mora tuptat med ljudi, da se razgleda med svetom, z drugimi porazgovori. Priliko za to imate na orlovskem taboru v Ptuj. Tam bode te našli družbo med enakimi.

Prvi nastop orjune v Središču ob Dravi. Tukajšnja or-juna je v nedeljo, dne 12. t. m., ob 11. uri ponoči stopila v svojo prvo akcijo. Aranžirala je na križpotju napad s koli in revolverji na brate Sokole. Enemu bratu Sokolu je pogledala baje celo možgane. Da dobi akcija neizbrisen značaj naprednosti, so vzeli zadevo orožniki v roke. Čas-titamo! Zdravo!

Orlovska slavnost. Slovenski pradedi so se ob goto-vih prilikah zbirali pri skupnih slovesnostih na kakem zna-menitem kraju ali mestu. Tam so se mladi in stari navdu-ševali, prirejali ljudske igre, tekme in borbe. Komur še polje po žilah kri teh pradedov, bo prišel na orlovski tabor v Ptuj. Tam bo na orlovski prireditvi doživel veselje in radost naših nekdanjih ljudskih slavnosti pri telovadbi, ig-rah, tekmah in zabavi.

Razno od Sv. Ruperta nad Laškim. Žalostna vest je prišla dne 2. t. m. iz Skopja za vrlu družino Martina Hor-jak: Sin Alojz je pri vojakih nenadoma umrl dne 30. jun. t. l. Močan, mlad, ni še izpolnil 21. leto, zdrav in vesel je moral pred par meseci odriniti v daljno Srbijo, v Skopje; in sedaj ga ni več! Vzrok smrti je doslej neznan. Potrtim staršem in domačim naše iskreno sožalje, Ti pa, dragi Loj-zek, mirno počivaj v daljni tujini! — Tukajšnja dekleta se pripravljajo za ustanovitev Dekliške zveze. Tozadevni pos-kus pri izletu in romanju Marijine družbe v prijazno Do-blje dne 26. junija je izpadel prav povoljno. Pa tudi fantje nočejo zaostati! Mladina, naprej! Bog pa daj svoj blago-slov!

Novi zvonovi v Sv. Vidu pri Planini. Pri romarski podružni cerkvi Sv. Križ — šentvidske župnije so dne 12. julija v stolp potegnili tri nove zvonove. Požrtvoval-nost dobrih šentvidčanov in sosednih dobrotnikov je priskrbela nove zvonove. Ker je vojska pobrala tri hi-storične zvonove te podružnice, je bilo vse tako tiho ka-kor na veliki petek, a zdaj se pa razlega glas zvona iz prijaznega driča Sv. Križa daleč tje v sosedne hribe in doline, kliče: o, le pridite zopet semkaj k Sv. Križu na božjo pot. — Zvonove je slovesno ob asistenci šestih so-sednih župnikov blagoslovil kozjanski preč. g. dekan Marko Tomažič, ki je imel nato krasno pridigo. Hvala dobrotnikom, hvala vsem, ki so kaj pripomogli k tej iz-vanredni slovesnosti. — Romarji, ne pozabite na Sv. Križ.

Dr. A. Gosar:

Borba proti davku na za-služek ročnih delavcev.

Od več strani dobivamo poročila, da socialni de-mokratki in komunisti trosijo okrog vest, kakor da sem umaknil svoj predlog, ki sem ga bil stavil v zbornici za odpravo takozvanega 2 odstotnega davka na zaslužek ročnih delavcev. V tej zvezi napadajo potem mene in ves Jugoslovanski klub, kakor da smo mi krivi tega davka.

Za tiste, ki hočejo stvar razumeti in pošteno soditi je bilo vse to že od sedaj v »Pravici« in v »Slovencu« dovolj pojasnjeno, tako da ne more biti nobenega dvo-ma niti o tem, kdo je tega davka kriv niti o tem, da smo z naše strani storili vse, kar je vobče bilo mogoče resno storiti, da se ta krivični davek popolnoma odpravi, ali pa vsaj zdatno omili.

Vendar računati moramo s tem, da gospodje okrog raznih socialističnih in komunističnih listov vsega te-ga namenoma nočejo razumeti. Še manj pa seveda mo-remo od njih pričakovati, da bi v svojih listih predložili zadevo tako, kot v resnici je in bi nas podprli v tej ne-enaki borbi za stvar, pri kateri ne gre samo za korist naših članov, marveč vseh delavcev brez izjeme. Ljub-še jim je napadati »klerikalce«, če tudi trpi pri tem cela akcija, ki bi jo bili dolžni podpreti. Zaradi tega se mi zdi potrebno, da govorimo o stvari zopet in zopet, dokler se ne bodo odprle oči vsem tistim delavcem, ki so še zmožni samostojno misliti in presojati.

Najprej še enkrat, kdo je kriv tega davka? Tega menda ni treba naglašati, da dela zakone in nalaga davke vedno le vlada in njena večina, ne pa manjšina. Na vladi pa so bili, ko se je ta davek uvedel, radikali in samostojni demokratje, med slednjimi slovenska posl.

dr. Pivko in dr. Žerjav, ki je bil takrat celo minister, torej odgovoren član vlade, ki je ta davek uvedla. Če je torej kateri izmed slovenskih poslancev kriv tega dav-ka, sta ga kriva dr. Pivko in dr. Žerjav. To poudarjam zaradi tega, ker so se nekateri naši socialistični listi drznili očitati nam glavno krivdo na tem davku, samo-stojne demokrate pa so pri tem komaj rahlo omenili.

Jasno je menda tudi to, da more biti izmed poslan-cev, ki stoje v opoziciji, sokriv takega zakona ali na primer v našem primeru davka samo tisti, ki ne stori vsega, kar bi mogel storiti, da bi se stvar preprečila ali vsaj zboljšala in popravila, kolikor se izboljšati in po-praviti da.

Jaz in drugi naši poslanci smo v tem pogledu sto-rili v polni meri svojo dolžnost. Pred vsem ne smemo prezreti, da so bile dvanajstine za mesce april—julij, s katerimi se je uvedel omenjeni davek, sprejete po skraj-šanem postopanju, ki je predpisano za nujne predloge. Vlada in njena večina očitvidno nista hoteli dopustiti, da bi se o njunem predlogu dvanajstin podrobno razprav-ljalo. Naša člana finančnega odbora dr. Kulovec in Pu-šenjak, sta kljub kratkemu času, ki jima je bil za govor na razpologo, med drugim odločno protestirala tudi proti novemu delavskemu davku. Finančni minister je seveda na vse te proteste molčal.

Nato sem jaz sam v zbornici nanovo protestiral v svojem govoru proti temu davku. In zopet je finančni minister molčal ter ni zinil na to niti besedice. Končno je ves, poudarjam ves Jugoslovanski klub glasoval proti dvanajstinam in v tem tudi proti omenjenemu davku. Za ta davek pa sta glasovala dr. Žerjav in dr. Pivko, ki je, kakor sem čital v listih, pozneje na shodih sam go-voril proti temu davku.

S tem mislim, da je za vsakega, še tako preproste-ga človeka dovolj pojasnjeno, kdo je zakrivil ta davek. Meni in mojim tovarišem se v tem pogledu pač ni treba niti najmanj opravičevati. To bi morali vsaj molče pri-znati tudi naši socialisti in komunisti, če bi bili ko-ličkej pošteni.

Toda zadeva s tem še ni končana. Ko je bil delavski davek uzakonjen nisem držal rok križem, češ, kar je, je, sedaj se ne da nič več storiti. Nasprotno, zanimal sem se za stvar še naprej. Kakor hitro se mi je posrečilo do-biti v roke navodila, ki jih je izdal finančni minister o pobiranju novega davka, sem jih preštudiral. Nato pa sem predložil narodni skupščini znani nujni predlog, da se dotični člen zakona o dvanajstinah, ki govori o tem davku, razveljavi z dnem 1. aprila 1925.

Ta predlog sem v zbornici obširno utemeljeval in to namenoma ne samo s stališča delavcev, marveč tudi delodajalcev, zlasti obrtnikov in kmečkih gospodarjev, in končno iz vidika našega narodnega gospodarstva. S tem sem hotel pridobiti za svoj predlog zastopnike vseh prizadejnih krogov. In reči smem, da se mi je to posrečilo vsaj v veliki meri, da mi je finančni minister sporočil po skupščinskem tajniku, da pristaja na to, da se moj predlog odkaže kot nujen pristojnemu finančnemu od-boru. Jaz sem na to svoj govor skrajšal in pristal na to, da je bil moj predlog ob pričetku prihodnje seje takoj odkazan finančnemu odboru. Smatral sem, da je bolje tako, kot pa da bi morda še cel dan govorili o nujnosti tega predloga, nazadnje pa bi večina nujnost odklonila, kot se to navadno zgodi. Mislim, da je bilo tako rav-nanje edino pravilno, zakaj, če je upanje, da se kaj do-seže, potem ne smejo biti glavne besede in govorance, marveč je prvo stvar sama.

Samostojnim demokratom je bil moj predlog seveda neljub, še bolj neljubo pa jim je seveda bilo, ker je bilo videti, da se bo dalo vsaj nekaj doseči. Zato so stvar le-po zavili in napisali v »Jutru«, da sem svoj predlog umaknil, namesto, da bi pošteno poročali, da sem od-nehal le od nadaljne razprave o nujnosti svojega pred-loga, to se pravi, da sem pristal na to, da ne bi izgubljali nepotrebnih besedi, marveč bi se rajši čimprej lotili stvari same in kolikor mogoče popravili.

Ravno tako kot samostojnim demokratom, je bil moj predlog kajpada neljub tudi našim socialistom in komunistom. Zato so najprej o njem lepo molčali, kakor da bi šlo za pesek v Sahari in ne za eno najvažnejših in najtežjih delavskih zadev, potem pa so prepisali »Ju-trovo« neresnično vest in začeli napadati mene in »kle-rikalce«, kakor da smo zagrešili nad delavstvom naj-večji zločin. Namesto, da bi zastavili vse svoje moči in podprli našo akcijo, kar bi bila njihova dolžnost, če ho-čejo veljati kot resnični prijatelji delavstva, pomagajo rajši kapitalističnim krogom okrog »Jutra«. S tem mis-lim, so dovolj jasno pokazali, da jim je ljubše, da de-lavec strada in da mu država vse pobere, kot da bi mu »klerikalce« pomagal in odvrnil od njega krivičnega dav-čna bremena. To si velja zapomniti. Zakaj, če je bila kdaj dolžnost vseh delavskih glasil in voditeljev, da bi kot en mož nastopili v obrambo delavskih interesov, te-daj so bili ob tej priliki dolžni to storiti.

To se mi je zdelo potrebno pibiti, da ne bo kdo v svoji kratkovidnosti mislil, da smo zadržanje naših so-cialističnih in komunističnih »delavskih prijateljev« kar enostavno prezrli.

Mene in tovarišev vse to seveda ne bo motilo, da ne bi svoje akcije nadaljevali. Nekaj, četudi skromnega uspeha že imamo. Finančni minister je že pristal na to, da davek na zaslužek ročnih delavcev omili. Dosedanja navodila o pobiranju tega davka se bodo izpremenila in omilila. V glavnem gre predvsem še za to:

1. Da se uvede tudi pri tem davku enak eksistenčni minimum kot pri osebni dohodnini. Ta minimum pa bi moral seveda znašati najmanj 20.000 D letno.

2. Novi delavski davek se mora izvzeti od samo-upravnih doklad, kakor je izvzeta od tega osebna do-hodnina.

3. Naturalni prejemki, kakor hrana, stanovanje itd., se ne smejo vračunati v temu davku podvržene prejemke.

4. Dohodnina za čas od 1. aprila 1924 do 1. aprila 1925 se ne sme iztirjevati, ker bodo drugače delavci morali še prihodnje leto plačevati za tri mesece dohodnino. (Od 1. aprila 1925 dalje pa so delavci, ki plačujejo novi davek, itak prosti dohodnine.)

Če se nam posreči, da prodremo v navedenih 4 točkah, potem bi delavci vsled novega davka vsaj ne bili na slabšem nego so bili doslej, ko so morali plačevati osebno dohodnino. Ako pa bi se tudi eksistenčni minimum zvišal na omenjeno višino (20.000 D), kakor smo to zahtevali v posebnem zakonskem predlogu, ki se tudi že nahaja pred finančnim odborom, potem bi večina delavcev sploh ne plačevala tega davka.

Ali in koliko bomo trenutno dosegli, tega seveda ne moremo naprej obljubovati. Gotovo pa je, da bomo svojo akcijo dosledno nadaljevali. Pretečeno soboto sem stavil v zbornici vprašanje na predsednika, zakaj moj predlog še ni prišel v finančnem odboru v razpravo in zahteval, naj se stvar pospeši. Na to sem še pri finančnem ministru o stvari osebno interveniral ter ga opozoril na omenjene štiri točke, ki jih je treba v finančnem odboru posebej rešiti. Minister mi je zagotovil, da bo zadevo proučil in se bo stvar potem v finančnem odboru odločila.

Glede iztirjavanja osebne dohodnine za lansko leto sem že prej stavil na min. financ tozadevno vprašanje, na katero pa še nisem dobil odgovora. Istočasno sem protestiral pri ministru financ ker h komisiji, ki je razpravljala o olajšavah pri delavskem davku, ni povabil delavskih zastopnikov, marveč le zastopnike trgovskih in obrtnih zbornic in Centralne zveze industrije v Beogradu. Končno smo te dni vložili na min. financ vprašanje radi neopravičenega odtegovanja delavskega davka velenjskim rudarjem, ki dobivajo plačo od države in so tega davka prosti.

Tako sem podal objektivno sliko našega dela ter naštel celo vrsto važnejših korakov, ki sem jih storil sam, ali pa so jih storili moji tovariši, zato, da bi omilili davčno breme stromašnim delavskim slojem. Kdor bo to pošteno presodil, bo menda pač priznal, — tudi če je drugače nasproten — vsaj to, da smo v polni meri storili svojo dolžnost. Več zase tudi ne pričakujemo. Zdi pa se mi, da imamo pravico zahtevati, naj nas pri tem delu podpirajo vsi, ki hočejo veljati za prijatelje delavstva.

Dnevne novice.

Pribičević pojde med narod. Sedaj, ko je Pribičević politisnjen v opozicijo, raznašajo njegova glasila vest, da se bo podal med narod, kjer bo pojasnil svojim prijateljem smisel nove politične situacije. Policajdemokratsko časopisje pričakuje od Svetozarja oni borbeni elan, s katerim je on doslej pobijal vsako idejo, ki mu ni bila po volji in je nasprotovala njegovim načrtom. K megalomaničnemu pisanju Pribičevićevih glasil o njegovem pohodu med narod in borbenem elanu dostavlja »Obzor« pomenljivi komentar, ko pravi: Apostoli so se podali svoj čas peš na vse štiri dele sveta, delali so čudeže in širili besedo božjo. Zlate papeške tiare in cerkveno bogastvo vse to je sledilo mnogo kasneje. Borbeni elan g. Pribičevića pa se bo zdaj razvijal ravno v nasprotni smeri. Z višine ministrskega fotelja, s katerega je metal po državi s svojim »Mi«, in salonskih vozov, v katerih se je vozil z dostojanstvom oblasti, kateremu je zadostoval telefon, v njega je vrgel par besed in že se je gibal cel uradniški aparat; a sedaj je temu vsemogočnemu Pribičeviću prišlo na um, da jo bo urezal peš med narod, kateremu hoče potožiti svoje gorje. In kdo so danes Pribičevićovi prijatelji? Novopečeni državni uradniki, katerim sta on in njegov ekvestarski drug Lukinič delila nagrade za svoječasno presipavanje volilnih kroglic, ali kakor bi reklo »Jutro«, za njihovo udanost državi in narodnemu edinstvu. To so oni učenjaki, kojih edina sposobnost jim je bil dekret ministra suplenta brez izpita. Pribičevićovi prijatelji so učitelji, ki mesto da bi pobijali nepismenost med narodom, so se bavili z organizacijo brzojavnih častitk svojemu vrhovnemu šefu. Pribičevićovi prijatelji so razni omladinci, ki so se bavili pod Pribičevićevo vladno s pretepavanjem vseh onih, ki so proti korupciji in nasilju. Ravno kar naštetih so torej idejni prijatelji g. Pribičevića, katere bo torej informiral o novem političnem položaju. Za te informacije pač g. Svetozarju ni treba prav nobenega borbenega elana. In kdo ter kje so Pribičevićeve volilne mase? To so predvsem mrtve in nedolžne volilne kroglice, katere bi bil hrvatski seljak pri zadnjih volitvah spustil v pravo skrinjico, a jih je krepkejša roka Pribičevićevega zaupnika prenesla v žaro SDS. Nadalje so Pribičevićeve volilne množice fata morgana, kakor je z njo slepil Pribičević javnost s svojim kongresom v Beogradu ter seljaškim shodom v Sisku. Ti shodi so bile same maškarade, ki bi naj dokazali, kako hrvatski seljaki kar trumoma prehajajo v SDS in te maškarade si je lahko privoščil samo človek, ki ni bil na oblasti idejno, ampak samo materijelno, ki je bil tudi zmogel, da je plačal divjaške uniforme za orjunaše, narodne noše za v seljake preoblečene učitelje, do posebnih železniških vlakov za zanj navdušene, plačane in našemljene mase. Tako torej zgleda Pribičevićeve peš pohod med volilne mase, katerim hoče razlagati novo politično situacijo in pred njimi dokazati svoj borbeni elan!

Laži-doktor Efremljov pred sodiščem. V sredo se je pričela v Zagrebu razprava proti ruskemu beguncu Efremljovu, ki se je sam izdajal za zdravnika ter postal celo asistent na zagrebškem anatomsko-patološkem inštitutu. Temu Efremljovu je izdalo srbsko-rusko zdravniško društvo v Beogradu spričevalo za doktorja medicine, dasi ravno je

imel v Rusiji le par semestrov medicinske fakultete, ki ga še nikakor niso usposobili za zdravniško službo. Odkritje njegove prevare je svoj čas zelo razburila zagrebške zdravniške kroge, ki so se upravičeno jezili na beograjske zdravniške člane rusko-srbskega zdravniškega društva, da omogočajo take sleparije. Efremljova toži državno pravdnostvo radi prevare po par. 20 kaz. zak., kar se kaznuje s 5—10-letno ječo. Na razpravo je pozvanih več prič, med njimi mnogi profesorji zagrebške univerze.

Uničevanje bosanskih gozdov. V predvojnem času se je ukvarjala z izrabljanjem bosanskega gozdovnega bogastva nemška kapitalistična družba »Bos.-herc. Holzverwertungs-A.-G. Teslić.« Ta družba je šumsko bogastvo tako temeljito in brezobzirno izrabila, da imamo danes okoli Blatnice in Ladevca popolnoma uničene komplekse, ki niso za nobeno uporabo, ker so že goli — Kras. Značilno je dejstvo, da je posel eksploatacije zgoraj omenjenih šumskih kompleksov že pod pokojno Avstrijo vodil isti mož, ki ima še danes vodstvo tega ogromnega podjetja v rokah. Po vojni je ta nemška tvrdka prešla v državne roke in so jo dali v zakup madžarskemu kapitalu, ki se je usidral v firmo pod imenom: I. Jug. d. d. za šum. gosp. i. ind. Zagreb. Glavne deleže pri tej firmi ima budimpeštanska agrarna banka, katere eksponent je tudi glavni ravnatelj bosanske tesličkega podjetja, g. Arpad Karoly. Zanimivo je pa tudi, da se je omenjeni državotvorec z radikalsko izkaznico nacionaliziral s celim podjetjem vred. Po posebni pogodbi država participira na podjetju in ima pravico nadzorstva nad delom. Poslovanje firme je prepuščeno pojedincem in to kot nagrada za strankarske usluge. Državno nadzorstvo nad tvrdko se je pretvorilo v sinekure strankarsko opredeljenih roparskih in tatinskih klikarjev. Za časa zadnjih februarjskih volitev se je smatralo to podjetje kot objekt radikalne stranke. Osobje firme je bil glasovalni aparat za radikale, denarna ter druga sredstva radikalni volilni fond. Ko je bila po volitvah radikalna klika te firme obvarovana pred kontrolo, je pregnala s podjetja vse hrvatske strokovnjake, ki so se branili pred volitvami plesa po taktu radikalne koruptne muzike. — To je v kratkih stavkih dosedanja zgodovina tega ogromnega podjetja, ki bi moralo pod pošteno upravo nositi državi in družabnikom masne milijone, a odroma celotni zaslužek v žepe klikarjev. Bosanska poštena javnost pričakuje od novega ministra za šume in rude — Hrvata, da bo vsaj nekoliko pometel s podjetja korupcijo- strankarstvo in rešil pred uničevanjem še vsaj to, kar je preostalo kljub ropanju na debelo in veliko!

Uporni pravoslavni menihi. V znanem pravoslavnem samostanu Grgetiču pri Neradinu so menihi prijavili oblastem svojega predstojnika, češ, da je neznansko skop ter jim ne privoščil poštene hrane. Zapretili so, da bodo pobegnili vsi iz samostana, če oblasti predstojnika ne odstavijo. Komisija je na to prijavo preiskala samostan in ugotovila, da je bila pritožba menihov upravičena. V shrambi so našli kakih 50 šunk popolnoma črvivih in nekaj kadi pokvarjene masti. S tako hrano je predstojnik hranil svoje menihe in izjavil komisiji, da tudi sam ne živi bolje. Proti skopemu predstojniku je uvedeno sodnijsko postopanje.

Zračni promet med Zagrebom in Beogradom. — V Beogradu se snuje akcijska družba, ki namerava uvesti med Beogradom in Zagrebom zračni promet. Zaenkrat bi zrakoplovi prevažali samo pošto — pisma in pakete, pozneje bi se pa pričelo tudi z osebnim prometom. Družba se pogaja s tovarno »Ikarus« v Novem Sadu za dobavo hidroplanov, s katerimi se bo promet vršil ob Savi od Beograda do Zagreba.

Nevaren ropar pod ključem. V Našicah so orožniki aretirali nevarnega razbojnika Ivana Nevesiča, ki ima na vesti 20 težkih zločinov, med temi več roparskih umorov. Nevesič je dosedaj že trikrat pobegnil iz ječe, to pot pa mu je sodišče obljubilo krvniško vrv, pred katero bo težko utekel.

Vremenska neizgoda v Posavju. Skoro celi teden divja v spodnjem Posavju v Slavoniji in Bosni nevihta z nalivi in točo. Vsak dan zabije toča po več okrajev skupaj. Škoda je neprecenljiva, ker so uničena velika polja koruze, krompirja in pšenice.

About Edm., »Kralj gora.« Iz francoščine prestavila Kristina Hafner. Ljudske knjižice 20. zvezek. Založila Jugoslovanska knjižarna v Ljubljani. Na novo oživiljena Ljudska knjižnica se izvrstno uvaža. Takoj za »Kazanom, Volčjim psom« je izšla kot njen 20. zvezek zajemljiva povest o »Kralju gora«. Povest se vrši pri naših sosedih v Grčiji v času po osvobojenju, ko se država ni mogla na noben način na znotraj urediti, tako da so morale poseči vmes velesile, ki so »varovale« njeno neodvisnost na zunanji in pomagale pri ureditvi na znotraj. V osvobodilnih bojih Grkov proti Turkom (1821—1829) so sodelovale tudi mnogobrojne prostovoljne čete — imenovali so jih: palikare ali itlefe — ki po končani vojni nikakor niso hotele razumeti, da je nastopil čas reda in mirnega dela; iz borcev za svobodo so se sprevračali v navadne tolovaje, ki so prežali na premoženje popotnikov in mirnih prebivalcev; zacvetelo je organizirano roparstvo, kateremu je bila slabotna vlada kos le v majhni meri, posebno še, ker se ni mogla zanašati niti na svoje varnostne čete, ki so bile v roparji pogosto domenjene. (Kdo bi se pri tem ne spomnil na makedonske kačake, ki prizadevajo s svojim organiziranim tolovajstvom naši državi toliko truda in skrbi!) S šaljivo, toda jedko satiro nam predstavlja pisatelj te razmere, ki opisuje roparsko četo Kralja gora, Hadžija Stavrosa, in usodo treh ujetnikov, ki so zašli v njihove roke. Bralec se izvrstno zabava in ne more jenjati, dokler ni prebral povesti do konca. Pri tem niti ne opazi, da se je tudi marsikaj naučil. Knjiga je primerna tudi za mladino. Naše knjižnice naj jo takoj naročijo ob enem s »Kazanom«, ako tega še niso storile. Oprema knjige s trobarvno naslovno sliko je zelo lepa, tako da se bo dobro podajala tudi vsaki zasebni knjižnici. Cena ni visoka.

Borza. Italija 212.20—215.20, London 276—279, Newyork 56.54—57.34, Pariz 265—270, Praga 168.15—170.55, Dunaj 797.50—809.50, Zürich 1104—1114, Amsterdam 2275—2305. Dinar notira v Zürichu 9.05.

Shod

Slovenske ljudske stranke

za mesto Maribor se vrši v soboto, dne

18. julija 1925

v dvorani Gospodarske Zadrugne banke.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Dnevni red:

1. Poročilo o političnem položaju.
2. Protest proti davku na telesno delo.

Poroča narodni poslanec Franjo Žebot.

Vabimo vse somišljenike iz mesta in bližnje okolice.

Tajništvo SLS za mesto Maribor.

Iz Maribora.

G. veliki župan mariborske oblasti v velikih skrbih. (Poročilo iz najbližje okolice g. velikega župana dr. Pirkmajerja.) Nikdo ni prestal radi strahu pred izidom zadnjih skupščinskih volitev toliko groze, kakor ravno g. veliki župan dr. Pirkmajer. Oddahnil se je, ko je zvedel še pred zaključitvijo volitev za laži-izid, saj mu je bilo trenutno zagotovljeno podaljšanje velikega županovanja. Kakor hitro je bil dr. Žerjav po volitvah zopet na ministrskem fotelju, se je g. Otmar sladko samozavestno zazibal v sladki sen moččnosti velikega župana mariborske oblasti. Po zopetni vpostavitvi vlade PP je tudi g. Pirkmajer pognal prirejanja raznih stanovanjskih ter gospodarskih anket v demagoško predvolitveno ropotarnico in se lotil udobne preureditve svojega gnezda v palači velikega županstva. Spravil se je pred vsem na razsežno dvorišče palače, kateremu je hotel dati lice zunanjega športnega razkošja. Dvor palače velikega županstva je dobil s peskom posute šetalne poti, cvetlične gredice, cvetoče grmičevje, senčnate utice in tenis-prostor. Delavci in vrtnarji so bili tedne in tedne zaposleni, da v najkrajšem času preuredijo za drag davčni denar obširni dvor županske palače v sprehajališče ter udobno zabavišče za visoko gospodo pri velikem županstvu. Kot strela z jasnega je zadela g. Pirkmajerja interpelacija g. poslanca Vesenjaka, v kateri je ta zahteval, da mu naj notranji minister pojasni, zakaj in iz katerega žepa ta upeljava razkošja na dvor palače mariborskega velikega župana v času druginje, pomanjkanja ter neznosnega davčnega pritiska. G. dr. Otmar se je ustrašil te interpelacije, opustil vsa dela na dvoru ter vrtu palače in danes, ko je že nova RR vlada, vidimo po Pirkmajerjevih stezicah, gredicah in tenis-prostoru rasti travo in druga zelišča... Uživanje nepotrebne udobnosti na dvorišču je preprečil g. Pirkmajerju g. poslanec Vesenjak. Ker ni šlo z vrtnimi nasadi in tenisom, kar je vidno za poslanske oči, se je spustil g. veliki župan na popolnoma novo preupremo svojega stanovanjskega gnezda in svojih reprezentančnih prostorov. Ko smo beležili v našem listu vest, da si je g. veliki župan naročil pri mariborski tvrdki Preis samo za takozvano sobo za gospode usnjato opremo za 160.000 din., nam je g. dr. Pirkmajer poslal popravek, v katerem je uradno dematerialno našo ugotovitev. Mi smo po zakonu prisiljeni prinesli njegov dementi, a mu še ga bomo zasolili, kakor hitro ga bo nadomestil njegov naslednik. — G. veliki župan mariborske oblasti se pri sedajni PP zanj toliko katastrofalni krizi ne zveni več ne za s travo prerastlo zabavišče na dvoru, ne za novo sobo za gospode, ne za novi avtomobil... njemu je prva ter zadnja in poglobljena skrb: Kadar bom zopet vandrat šel v hišo, ki ne bo palača, obdana s poti za šetanje, s tenis-zabaviščem itd., kjer ne bo garaže za nov avtomobil in ne dragocenih sob za gospode, ampak navadno meščansko stanovanje, v katerem bivaajo po milosti hišnega gospodarja ljudje Pirkmajerjevih duševnih zmoglosti, značaja in predvojnih zaslug! G. mariborski veliki župan je v največjih skrbih in to ne za državno in narodno edinstvo, ampak za obstoj svojega dosedanjega nezasuženega dostojanstva in ministrskih udobnosti, ki bodo nehale v najkrajšem času in jih bo postal deležen drug, ki bo užival priljubljenost pri podrejenemu uradništvu ter pri prebivalstvu mariborske oblasti. Povest o krompirju, g. Pirkmajer, se pri Vas vedno in vedno zopet ponavlja, a tokrat jej bo gotovo dostavljen konec z epilogom vred!

Nov orjanski list v Mariboru. »Jutro« od četrtega poročja, da se je vršil v mariborskem Narodnem domu sestanek orjuna. Na tem sestanku se je sklenila ustanovitev novega orjunskega tednika. Predsednik akcije za novi slovensko-štajerski tednik je znani vseznal dr. Makso Šnuderl. Zadruga za izdajanje tega tednika je izdala lepake s

pozivom na podpis zadržnih deležev po 1000 dinarjev in opravičnih po 100 dinarjev. Kakor slišimo po Mariboru govoriti med odličnimi orjanskimi krogi, bosta največ delnic za izdajo in nadaljni procvit novega orjanskega tednika podpisala g. dr. Franjo Irgolič in restavrater Grajske kleti g. Šlahta. Novemu orjanskemu tedniku je zasiguran obstoj!

Orjunaši »šturmajo« g. dr. Pipuša. Sinoči se je pri Götzu vršilo zborovanje hišnih posestnikov. Predaval je odvnetnik dr. Pipuš o stanov. pravilniku. Na koncu je pojasnil pravilnik tudi nemški. Navzoči nacionalisti so poslali po čelnika orjuna, da naj pripelje četo orjunašev. Dr. Pipuš je na to predavanje kmalu končal, tako, da je Irgoličeva četa prepozno pričela juriš. Zborovalci so se še pred orjunaško ofenzivo mirno razšli. Če orjunaši na ulici z damami-Nemkami kramljajo v germanščini, je to veliko »nacionarno« delo. Če pa predavatelj pojasni svoj govor o strokovni zadevi nemškim poslušalcem v njih jeziku, je to za orjunaše izzivalno. Oj ta ljuba logika!

Izlet organizacij SLS za mesto Maribor k Sv. Duhu na Ostrem Vrh se preloži od 26. julija na nedeljo, dne 9. avgusta. Odpeljemo se v nedeljo, dne 9. avgusta zjutraj ob ¼ na 6. uro iz mariborskega kolodvora do Fale. Izleta se udeleži tudi pevski zbor. Na Ostrem Vrh bo ob tej priliki skupno zborovanje naših organizacij iz Maribora, Ostrega Vrha, Kaple, Selnice in Sv. Križa. Govori narodni poslanec Franjo Žebot. Udeležence iz Maribora prosimo, da se javijo v Tajništvo SLS za mesto Maribor na Koroški cesti 1, ob uradnih urah. Treba bo naročiti pri gostilničarju kosilo vnaprej. Prosimo, da vsak udeleženec ob prijavi plača 20 dinarjev za kosilo, da moremo gostilničarju pravočasno javiti, koliko udeležencev se udeleži skupnega kosila. Ob enem prosimo vse člane okrajnih organizacij v Mariboru, da vsak v svojem delokrogu agitira za obilno udeležbo. — Tajništvo SLS za mesto Maribor.

Se nekaj za Ptujškogorske izletnike. Tega izleta se udeleži tudi Poselska zveza. V slučaju zelo slabega vremena se preloži izlet na prihodnjo nedeljo, 26. julija. Vsi udeleženci morajo biti tričetrt na pet na kolodvoru. Izkaznice za polovično vožnjo dobite pri vratarju frančiškanskega samostana do sobote predpoldne, kjer plačate tudi vožnjo. Sv. maše bodo štiri. Sv. spoved naj opravijo, če le moreče vsi doma. Oni pa, ki bi radi šli na Gori k sv. spovedi, jim bo moreče tudi tam opraviti svojo pobožnost. Pripravljalni odbor vljudno prosi vse udeležence, da se rade volje pokorijo rediteljem, da bo vzoren red in spodbudno za vse navzoče.

V Krčevini pri Mariboru je umrl vpokojeni nadučitelj I. Čeh. Pogreb bo v nedeljo, dne 19. t. m. Naj v miru počiva!

Protestni shod proti draginji se bo vršil v nedeljo, dne 19. julija 1925 ob 9. uri dopoldne na Rotovškem trgu v Mariboru (v slučaju slabega vremena v dvorani gostilne Rotovž). Dnevni red: 1. Protest proti povišanju uvozne carine, ki omogoča neznosno draginjo. 2. Ureditve tržnih razmer in znižanje cen. — Konzumenti! Vabimo vas vse, ki občutite težke posledice draginje, da se v čim večjem številu udeležite shoda, da pokažemo merodajnim činiteljem, da se zavedamo vzroka, zakaj se draginja neutemeljeno še vedno vzdržuje in da smo pripravljeni, boriti se proti vsem tistim, ki hočejo vsa bremena zvaliti na gospodarsko šibke sloje. Zahtevamo, da dvigu dinarja sledi tudi padanje cen! Da pa bo imel naš protest proti draginji tudi uspeh, vas vabimo, da se udeležite shoda v obilnem številu.

Kat. slov. izobraževalno društvo v Studencih pri Mariboru priredi v nedeljo, dne 19. julija, popoldne po večer nica, redno mesečno predavanje v društveni sobi. Ker je predavanje namenjeno širšim slojem, so vsi prijatelji društva vabljeni!

Voznik povozil otroka. V Novi vasi pri Radvanju se je včeraj dogodila težka nesreča. Neki voznik je povozil štiriletno Tinico, hčerko delavca Zedinega. Kolesa so otroku zlomila rebra in ga težko poškodovale. Povoženo deklco je prepeljal mariborski rešilni oddelek v bolnico.

Nov Röntgenov aparat v Mariboru. Iz današnjega inserata v našem listu je razvidno, da si je vseučilišni docent in primarij mariborske bolnice dr. Ivan Matko nabavil nov velik Röntgenov aparat tipa Heliopom. Ta aparat ne služi samo za navadne presvetljave, ampak tudi za zdravljenje najglobljejših rakov radi velikanske napetosti od 180.000 voltov v sekundarnem vodu. Z novim Röntgenovim aparatom bo mnogim na Slovenskem Štajerskem v slučaju potrebe znatno pomagano, ker je doslej marsikdo bil prisiljen ravno glede Röntgenovega aparata se obrniti v sosedno državo. Röntgenov aparat docenta g. dr. Matka toplo priporočamo!

Glasbena Matica. Moški zbor izleti v nedeljo, dne 19. t. m., v Fram, gostilna Špuraj Ludvik. Vsi pevci se prosijo točne udeležbe pri tem izletu. Odhod z vlakom ob 1.20 popoldne. Zbirališče glavni kolodvor. — Predsednik.

Društvo »Marijanišče« v Mariboru, katero ima namen katoliškim poslom, ki so društveni udje, pomagati za čas, ko so brez službe in v starosti ter njim ob enem preskrbeti nadaljno izobrazbo, drugič pa posredovati delodajalcem sposobne in poštene posle, ima prihodnjo nedeljo, dne 19. t. m. svoj občni zbor, in sicer ob 5. uri popoldne v društvenih prostorih v Miklošičevi ulici 6. Radi važnosti in neobhodne socialne potrebe današnjega časa se vabijo vse članice in nečlanice, kakor tudi prijatelji tega društva, da se občnega zbora v obilnem številu udeležijo. Zeleti bi bilo, da se izvolijo v ravnateljstvo društva osebe, ki bodo imele voljo in veselje, delovati v društvu in delovati za koristi ubogih in podpore potrebnih poslov.

Strelske vaje in tekme. Slovensko lovsko društvo, glavna podružnica v Mariboru, priredi dne 19. julija, ob 14. uri na vojaškem strelišču pri Mariboru vezbalno streljanje in dne 9. avgusta strelsko tekmo. Streljalo se bo

1. na lončene golobe in sicer serije po 5 in 10 golobov; 2. na srnjaka na 100 m; 3. na 20 krožno tarčo s premerom 60 cm na 100 m; 4. malokalibersko streljanje. Strelci naj prinesejo puške seboj, kdor je ne prinese, si jo lahko izposodi na strelišču. Na lončene golobe se sme rabiti samo na strelišču kupljena municija.

Oglas. V pisarni 32. artilerijskega polka v Mariboru, Stritarjeva ulica, se bo vršila dne 25. julija t. l. ob 10. uri predpoldne dražba (licitacija) za prodajo konjskega gnoja, ki se dobiva od 250 državnih konjev. Gnoj se bo oddajal po kubičnih metrih tudi na drobno (od 1 kub. m naprej) posameznim licitantom in sicer po pogojih, katerih vsebina se lahko vsakodnevno prečita v pisarni 32. artilerijskega polka. Pred licitacijo mora vsak, ki se želi udeležiti te licitacije, položiti kavcijo v višini 5% vrednosti one količine gnoja, katero želi kupiti. Vsem, ki ne postanejo kupci, se takoj po licitaciji kavcija zopet vrne. Ta licitacija je posebno važna za vse posestnike cele mariborske okolice, ker si na ta način lahko osigurajo gnoj za jesensko potrebo, pa se zaradi tega vsi vabijo na licitacijo, ki potrebujejo gnoj za repo in jesensko setev. — Komandant-pukovnik.

LISTEK.

Mali svet naših očetov.

Roman v treh delih. Spisal Antonio Fogazzaro.

Prevod iz italijanščine.

»Cenjeni gospod kontrolor naredite račun, tako je kaj hočemo.«

Gospa Barbara je mislila, da sta se sprla, povprašala je moža. Pasotti je dal roke k ustom in ji zakričal v obraz: »K ljubici se mu mudi!«

»Saj ni res, saj ni res!« je odgovoril ubogi Giacomo, izpreminjajoč vse barve. In gospa Pasotti, ki je na čudežen način slišala, je odprla svoja velika usta in ni vedela, ali naj verjame ali ne. »Ljubica? Oh, kakšno govorjenje! Saj ni res, kaj ne, gospod Giacomo, samo govorjenje? Lahko bi bilo, da, saj ne rečem, da ste prestari, toda vseeno!« Ko je videla, da hoče oditi, ga je skušala zadržati in mu ponudila kostanj iz Venegona, ki se je baš kahal. Toda niti kostanj, niti zasmehovanja Pasottijeva niso zadržala gospoda Giacoma. Odšel je, prelašen ob misli na c. kr. komisarja in hkrati z nekim zoprnim vtisom, z nekim negotovim nezadovoljstvom s samim seboj, ki si ga ni znal razjasniti; nekaj mu je govorilo, da je končno nagajivost hudobne služkinje boljše kakor pa Pasottijeva laskanja.

Pasottijeve oči so pa še bolj žarele kakor običajno. Hotel je iti takoj v Cressogno. Neutrudljivi pešec je zračunal, da pride do osmih lahko tja. Misel, da pride k markizi s tem velikim odkritjem v prsih, da se naredi skrivnostnega, da bo nekoliko namignil, ostalo pa si da izvabiti, ta misel ga je zelo zabavala. In v svoje lastno veselje si je že pripravil prijazen, dobrohoten govorček, ki ga položi na to na ramo neupogljive ženske, tako, da se ji ne bo mogoče prikriti, in nihče se ne bo mogel pritoževati čezenj, niti Franco. Šel je v kuhinjo, ukazal, naj našgo luč, ker je bila noč zelo temna, in je odšel.

Med vrati je srečal svojega najemnika, ki je baš vstopil. Najemnik ga je pozdravil, nesel v kuhinjo veliko košaro sadja, pomgal služkinji, da sta jo postavila na svoje mesto, sedel k ognju in mirno rekel:

»Pravkar je umrla gospa Terezija s Castella.«

VI. poglavje.

Stara gospa s kamenitim srcem.

Vrata so se nekoliko odprla, čisto narahlo, in služkinja je vtaknila glavo v sobo ter poklicala Franca, ki je klečal pred stolom poleg postelje mrtve gospe Terezije in molil. Franco ni slišal, toda Luiza se je vzdignila. Šla je k služkinji in poslušala njeno šepetajoče vprašanje, ji odgovorila nekaj besed, in ko se je služkinja umaknila, je stala in čakala. Ker se ni nihče prikazal, je odprla vrata in glasno rekla: »Vstopite, le vstopite!« Silno ihtenje ji je odgovorilo. Luiza je stegnila obe obe roki, ki se jih je profesor Gilardoni krčevito oprijel. Stala sta tako nekaj časa, nepremična, boreč se, grizoč si ustnice, oba ganjena, on bolj ko ona. Luiza se je prva premaknila, nežno odtegnila eno roko in potegnila z drugo profesorja v sobo, kjer je ležala mrtva mati.

Gospa Terezija je izdihnila v salonu, v naslonjaču, katerega ni mogla od poročne noči več zapustiti. Položili so jo potem na divan, ki je bil prirejen kot mrtvaški oder. V svitu štirih sveč je ležal na blazinah sladki, voščenobledi obraz, z smehlajem na zaprtih trepalnicah in z napol odprtimi usti. Mrtvaški oder in obleka sta bila posuta z jesenskimi cveticami, ciklamami, dalijami in krizantemami.

»Glejte, kako je lepa«, je rekla Luiza s tako nežnim in jasnim glasom, da se je človeku trgalo srce. Pro-

fesor se je ihteč naslonil na stol, ki je stal nekoliko v stran od mrtvaškega odra.

»Ali čutiš, mama«, je tiho rekla Luiza, »kako te imajo radi?«

(Dalje prihodnjič.)

Išče se družabnik z nekaj kapitalom na zelo prometnem kraju na Štajerskem, eventualno se proda. Naslov v uredništvu. 328

Na prodaj je majhna hiša z vrtom in njivo v bližini Maribora. Vpraša se pri I. Medved v Krčevini, Srnceva ulica 111. 326

Bučno olje, garantirano čisto, priporoča po konkurenčnih cenah tovarna bučnega olja I. Hochmüller, Maribor, Pod mostom 7. Nudim tudi oljno pogačo (prgo) in bučne otrobi po nizki ceni. 325

Prazne steklenice od Odola kupuje galanterijska trgovina Drago Rosina, Maribor, Vetrinjska ulica 26. 330

Vinski sodi se radi opustitve vinske trgovine ugodno prodajo. Velikost: transportni sodi 300 do 500 litrov, hrambni sodi do 7500 litrov. Vpraša in ogleda se pri lastniku Josip Javornik, Žalna (Višnjagora, Dolensko). 332 2—1

Kavarna »Mestni park«. Vsak dan svira znani Šlager-Trio »Santo-Ledovski-Šimek« od 21. do 1. ure in popoldne (pri lepem vremenu) od 17. do 19. ure.

Univ. docent in primarij

Dr. Ivan Matko

naznanja, da izvršuje presvetljavo, slikanje in zdravljenje z Roentgenovimi žarki (Heliopan aparat) ob običajnih ordinacijskih urah.

Telefon 357. Maribor, Slovenska ulica 4.

Razglas.

Dne 21. julija 1925 ob 9. uri dopoldne se prodajo na Teznu v skladišču tvrdke A. Tonejc vozovi, različno pohištvo, pisalne mize, podkove, sodi, kadi, različni stroji itd.

Izključna cena ⅓ cenilne vrednosti.

V Mariboru, dne 16. julija 1925

Dr. Ferdo Lašič,
konkurzni komisar.

: Stole za ležati :

mreže za ležati, potne košare, pleteno pohištvo, pletene otročje postelje, motvoz, vrvarske izdelke, galanterijo, drobnarijo, parfumerijo na drobno in na debelo nudi najugodnejše

DRAGO ROSINA, Maribor, Vetrinjska ul. 26

« Najnovejša iznajdba »

v največje veselje vseh čevljarjev in občinstva, ki ljubi zdravje, štedi denar in zahteva za svoje težko prislužene prihranke res dobro, zdravo in moderno obutev!

Prvi merilni in risalni aparatni sistem, svetovni patent »NOVO«! Vsak čevljar s patentom »NOVO« brez ravnila, brez transporterja in kompliciranih računov mojstrski krojni risar in modeler! Vsak čevljar, napravljen po sistemu »Novo«, se prilagodi nogi kot vli! Vsakemu čevljarju najnovejša svetovna moda odprta knjiga! »NOVO« je edini predpogoj in temelj procvitu čevljarske obrti in ljudskega zdravja! »NOVO« čevlji so bodoča znamka svetla! Zahtevajte patent »NOVO« pri Vašem trgovcu s čevljarskimi potrebščinami, občinstvo pa ga naj zahteva pri vsakem boljšem čevljarju! Pišite za pojasnila tvrdki

Seršen & Stegmüller,

Maribor, Koroška cesta 39.

318

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo žalostno vest, da je naš skrbni, do- bri in ljubljeni mož, g.

Karl Čeh,
nadučitelj v pokoju,

danes, dne 16. julija 1925, mirno v Gospodu zas- pal.

Pogreb bo iz hiše žalosti v soboto, ob 4. uri popoldne na pokopališče v Pobrežju.

Sv. maše-zadušnice se bode brala v frančiš- kanski cerkvi.

Maribor-Krčevina, dne 16. julija 1925.

Žalujoči ostali,

Posebni parte se ne bodo izdali!

Nov vozni red
veljaven od dne 5. junija 1925, je izšel ter se dobiva v
Tiskarni sv. Cirila v Mariboru. Cena je komadu D 1.50.

VOLTA
DOMAČA
ŽARNICA
TOVARNA
VOLTA D.D.
MARIBOR

Priporoča se
Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Za poljske križe
si mnogi želijo Kristusove podobe (korpusa).
Da ustreže ljudem, jih je oskrbel Tiskarna
sv. Cirila v Mariboru, kjer se dobijo po sle-
dečih cenah: 65 cm veliki po 550 D, 75 cm
veliki po 600 D, 80 cm veliki po 700 in 800 D,
90 cm veliki po 800 D, 100 cm veliki po 950 D
in po 1280 D, 120 cm veliki po 1700 D.

Stenski križi
z leseno podobo (korpusom) stanejo: Velikost
20 cm po 42 in 77 D, 25 cm po 55 in 90 D,
30 cm po 77 in 100 D, 35 cm po 96 in 115 D,
40 cm po 140 D.

Stenski križi
s kovinasto podobo stanejo v različnih veliko-
stih po 4, 12, 18 in 24 D.

Stoječi križi
s kovinasto podobo stanejo v različnih veliko-
stih in izpeljavah po 22, 24, 28, 30 in 36 D.
Izpeljava je zelo okusna in solidna ter se to-
plo priporoča, da si vsak, kdor križe potre-
buje, isti kupi v Tisk. sv. Cirila v Mariboru.

**Vsak dan sveže
goveje meso**
po 12, 15 in 17.50 din. 1 kg, kakor vse vrste mesa, svin-
jetina, teletina itd., dalje vse vrste prekajenega mesa,
kakor šunke, klobase vseh vrst. Dnevno sveže

mleto meso
pri
Tovarni klobas in mesnatih
izdelkov
R. WELLE,
Filijalka: Maribor, Gosposka ulica 23.

POPRAVILA
MEHNIK IVAN LEGAT
špecialist za pisarniške stroje
MARIBOR
samo Vetrinjska ulica 30.
Telefon št. 434.

oglašujete
samo potom
Oglasnega zavoda
F. Voršič-a
naslednik,
Maribor, Slomškov trg 16.
Pojasnila brezplačno!

Kupujte samo prvovrstno
: domačo svinjsko mast :
znamke **J. P.** znamke
Lastni izdelek tvrdke
Janko Popovič v Ljubljani.
Najnižje cene! Solidna postrežba,
Razpošilja se v sodih po 50, 100 in 200 kg.

Denar naložite
najboljše in najvarnejše
pri
Spodnještajerski ljudski posojilnici v Mariboru,
Stolna ulica št. 6 P. Z. Z. N. Z., Stolna ulica št. 6
ki obrestuje hranilne vloge po
8% in 10%
oziroma po dogovoru.

HRVATSKA ESKOMPNA BANKA
PODRUŽNICA
≡ MARIBOR ≡
telefon št. 101 in 151 — — — brzojavni nasl: Escomptebank
vljudno sporoča, da je prevzela vse posle
dosedanje podružnice
Anglo-Austrian Bank Ltd.
v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 46.

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.
Pisarna: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija). Telefon Interurban: Podnari. Brzojavke: Maribor Kropa.
Žebli za normalne in ozkotirne železnice, žebli za ladje, črni ali pocinkani, žebli za zgradbe, les i. t. d., žebli za čevlje,
Spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuke za podobe, zid, cevi, žlebe i. t. d.
Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, sode, mostove, pločeno, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige.
Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rabah najceneje.
Ilustrovani ceniki na razpolago! — Prodaja se samo na debelo trgovcem.

Zadružna gospodarska banka d. d.
Podružnica v Mariboru.
V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo.
Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tek. računu:
Pooblaščen prodajalec srečk državne razr. loterije.